

অসমত ব্ৰিটিছ প্ৰশাসনৰ আৰম্ভণি

মূল আলোচ্য বিষয়

- প্ৰশাসনিক ব্যৱস্থা
- কোম্পানিৰ শাসন
- ডেভিদ স্কট
- ৰবাৰ্টচন
- ফ্ৰেংকিছ জেনকিন্স
- বিভিন্ন জিলা গঠন প্ৰক্ৰিয়া
- ব্ৰিটিছৰ মটক, খামতি, চিংফৌ, খাচী, জয়ন্তীয়া, গোভা, নগা, গাৰো, লুচাই পাহাৰ দখল।

৫.১ পটভূমি :

ৰাজবংশ বা ৰাজ্যৰ উত্থান-পতন ইতিহাসৰ নতুন কথা নহয়। কোনো ৰাজবংশই কোনো দেশত একেৰাহে স্থায়ীভাৱে শাসন কৰাৰ উদাহৰণ নাই। তেৰ শতিকাৰ পৰা ঊনৈশ শতিকাৰ প্ৰথমছোৱালৈকে অসমত আহোমসকলে ৰাজত্ব কৰিছিল। এই ৰাজবংশৰ প্ৰতিষ্ঠাতা আছিল চ্যুকাফা। এটা ৰাজপৰিয়ালৰ লোকে সুদীৰ্ঘ ছশ বছৰ ৰাজত্ব কৰাৰ দৃষ্টান্ত বিৰল। মানৰ অসম আক্ৰমণৰ পিছত আহোমৰ ছশ বছৰীয়া ৰাজত্বৰ পৰিসমাপ্তি ঘটিছিল। ইয়াৰ পিছত মানসকলে অসম অধিকাৰ কৰা ঘটনাই ব্ৰিটিছসকলৰ অসমলৈ আগমন সুগম কৰিছিল। মানে ইতিমধ্যে আৰাকান, মণিপুৰ আৰু কাছাৰ জয় কৰিছিল আৰু অসম জয়ৰ লগে লগে মানসকল ব্ৰিটিছৰ প্ৰতিদ্বন্দ্বী হিচাপে মূৰ দাঙি উঠে। অসম আৰু ইয়াৰ চুবুৰীয়া

অঞ্চলবোৰত মানসকলৰ অস্তিত্বই ব্ৰিটিছসকলৰ শক্তিৰ প্ৰতি ভাবুকি স্বৰূপ হৈ পৰিছিল। মানৰ অগ্ৰগতিক বাধা দিয়াৰ বাবেই ১৮২৪-১৮২৬ চনত ইঙ্গ-বাৰ্মা যুদ্ধ সংঘটিত হৈছিল।

প্ৰথম ইঙ্গ-বাৰ্মা যুদ্ধ চাৰিখন বণাংগনত সংঘটিত হৈছিল— (১) ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকা তথা আহোম ৰাজ্য (২) কাছাৰ, (৩) মণিপুৰ আৰু (৪) ব্ৰহ্মদেশ। আটাইকেইখন বণাংগনতেই পৰাজিত হোৱাৰ পিছত য়াণ্ডাবু নামে ঠাইত দুয়ো পক্ষই সন্ধিপত্ৰত স্বাক্ষৰ কৰে। এই য়াণ্ডাবু সন্ধিৰ ২য় অনুচ্ছেদ অসম সম্পৰ্কীয় আছিল। এই সন্ধিৰ ফলত অসম, কাছাৰ আৰু জয়ন্তীয়া ৰাজ্যত মানসকলে কোনোধৰণৰ হস্তক্ষেপ কৰিব নোৱাৰিছিল। য়াণ্ডাবু সন্ধিয়ে মানৰ দিনৰ ওৰ পেলায় আৰু ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পানিয়ে পৰ্যায়ক্ৰমে সমগ্ৰ উত্তৰ-পূব শাসনভাৰ গ্ৰহণ কৰি ব্ৰিটিছ সাম্ৰাজ্যৰ পাতনি মেলিছিল। অসমৰ লগতে সমগ্ৰ উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ কাৰণে য়াণ্ডাবু সন্ধি আছিল এটা উল্লেখনীয় ঘটনা। ইয়াৰ পিছৰপৰা এই অঞ্চলৰ বুৰঞ্জীৰ ধাৰা সলনি হয়।

ম'হগড়ৰ যুদ্ধত আহোম ৰজা চন্দ্ৰকান্ত সিংহক পৰাজিত কৰি মানসকলে অসমৰ চুবুৰীয়া ইংৰাজ অধিকৃত উত্তৰবঙ্গ, গোৱালপাৰা, চিলেট আৰু চিটাংগং অঞ্চলৰ প্ৰজাৰ ওপৰতো আক্ৰমণ চলাইছিল। কলিকতাত থকা ইংৰাজ গৱৰ্ণৰ জেনেৰেল আমহাষ্টে এই বিষয়ে প্ৰতিবাদ জনোৱাত মানসকলে কোনো প্ৰক্ষেপ কৰা নাছিল। মণিপুৰৰ ৰজা জয়সিংহৰ মৃত্যুৰ পিছত তেওঁৰ পুত্ৰসকলৰ মাজত সিংহাসন লৈ বিবাদৰ সৃষ্টি হয়। তেওঁৰ পাঁচজন পুত্ৰৰ ভিতৰত জ্যেষ্ঠ দুজনৰ এই সংক্ৰান্তত বিয়োগ ঘটিছিল। বাকী তিনিজন পুত্ৰ চৌৰজিৎ, মাৰজিৎ আৰু গম্ভীৰ সিঙৰ মাজত বিবাদ ঘনীভূত হৈ উঠাত মাৰজিতে আভা (মান) ৰজাৰ অনুগ্ৰহত সিংহাসন অধিকাৰ কৰিছিল (১৮১২ খ্ৰীষ্টাব্দ)। ফলত চৌৰজিৎ আৰু গম্ভীৰ সিংগৈ কাছাৰত প্ৰৱেশ কৰিছিল। ইতিমধ্যে মণিপুৰ আৰু ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাত আধিপত্য বিস্তাৰ কৰি মানসকলে কাছাৰ আক্ৰমণৰ যো-জা কৰিছিল। কাছাৰৰ ৰজা গোবিন্দ চন্দ্ৰই ততাতৈয়াকৈ পলাই গৈ ব্ৰিটিছৰ শাসনাধীন চিলেটত আশ্ৰয় লৈছিল। পিছলৈ চৌৰজিতেও চিলেটত সোমাই ব্ৰিটিছৰ সাহায্য প্ৰাৰ্থনা কৰিছিল। মান সেনাপতিয়ে ব্ৰিটিছক বুজাইছিল যে কাছাৰৰ পৰা চৌৰজিৎ আৰু গম্ভীৰ সিঙে খেদি দিয়া ৰজা গোবিন্দচন্দ্ৰক পুনৰ সংস্থাপিত কৰাৰ মানসেৰেহে তেওঁ কাছাৰত প্ৰৱেশ কৰিবলৈ উদ্যত হৈছিল। তেওঁৰ কথা ব্ৰিটিছে বিশ্বাস নকৰিলে আৰু যুদ্ধৰ বাবে প্ৰস্তুত হ'ল। গম্ভীৰ সিঙে ইঙ্গ-বাৰ্মা যুদ্ধৰ সময়ত লেফটেনেণ্ট পেম্বাৰ্টনৰ সহযোগত মানসকলক বিতাড়িত কৰি মণিপুৰ উদ্ধাৰ কৰে। য়াণ্ডাবু সন্ধিয়ে গম্ভীৰ সিঙক মণিপুৰৰ ৰজা হিচাপে স্বীকৃতি দিয়ে।

৫.২ ব্ৰিটিছৰ অসম অধিকাৰ :

মানসকলৰ সৈতে ইষ্ট-ইণ্ডিয়া কোম্পানিৰ ভালেমান কাৰণত মনোমালিন্য ঘটিছিল। ১৮২২ খ্ৰীষ্টাব্দৰ মানসকলে চট্ৰগ্ৰামত কেইজনমান ইংৰাজ লোকক বন্দী কৰিছিল, তেওঁলোকৰ দুজনমানৰ বন্দী অৱস্থাত মৃত্যু ঘটাত মান আৰু ইংৰাজৰ সমন্ধৰ অৱনতি ঘটিছিল। কোম্পানি অধিকৃত চাহপুৰীত সোমাই মানসকলে পতাকা উত্তোলন কৰিছিল। সেয়ে ব্ৰিটিছে ঢাকা আৰু গোৱালপাৰা হৈ ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাত প্ৰৱেশ কৰি অঞ্চলটো

মানসকলৰ পৰা ৰক্ষা কৰিবলৈ স্থিৰ কৰে।

ব্ৰিটিছে প্ৰথমতে ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাত উপস্থিত হৈ ঘোষণা কৰিছিল যে যুদ্ধ জয়ৰ স্পৃহাৰ বাবে তেওঁলোক অসমলৈ অহা নাই; মান আক্ৰমণৰ পৰা অসমক মুক্ত কৰিবলৈহে তেওঁলোক আহিছে। কৰ্ণেল ৰিচাৰ্ডচনৰ নেতৃত্বত দলটো আহি গুৱাহাটীত উপস্থিত হোৱাত আহোমসকলে তেওঁলোকক আদৰণি জনায়। গুৱাহাটীৰ পৰা এক ঘোষণা-পত্ৰ যোগে ইংৰাজে অসমীয়া লোকক তেওঁলোকৰ সৈতে সহযোগিতা কৰিবলৈ আহ্বান জনায়। তেওঁলোকে আশ্বাস দিছিল যে ইংৰাজে অসমত উপনিবেশ স্থাপন কৰিবলৈ অহা নাই, আহিছে অত্যাচাৰী মানসকলৰ পৰা অসমক ৰক্ষা কৰিবলৈহে। মানসকল আঁতৰি গ'লে আৰু অসমত মান আক্ৰমণৰ পৰা বাধা দিব পৰাকৈ এটা সুস্থিৰ চৰকাৰ গঠন হ'লে কোম্পানিয়ে অসম এৰি যাব বুলিও ঘোষণা-পত্ৰত স্পষ্টকৈ কোৱা হৈছিল। ব্ৰিটিছসকলৰ আগমনৰ লগে লগে মানসকল উজনি অসমলৈ পলাই গৈছিল। কিছুদিনৰ মূৰত হাটবৰ, কলিয়াবৰ আৰু ৰাঙলগড়ত দুয়োপক্ষৰ মাজত সংঘৰ্ষ হৈছিল। ইতিমধ্যে কোম্পানিৰ এজেন্ট ডেভিদ স্কট অসমলৈ আহি গুৱাহাটী আৰু গোৱালপাৰাৰ মাজৰ বৃহৎ অঞ্চল অধিকাৰ কৰিছিল। এই অঞ্চলক সামৰিক শাসনৰ অধীন কৰি কৰ্ণেল ৰিচাৰ্ডচনক ইয়াৰ তত্ত্বাবধানৰ দায়িত্ব দিয়া হৈছিল। একেদৰে বহাৰ পৰা কাছাৰলৈকে বিস্তৃত অঞ্চলটোও ব্ৰিটিছে পোনপটীয়া প্ৰশাসনৰ তললৈ নিছিল। এইদৰে ব্ৰিটিছৰ পূৰ্বৰ মনোভাবৰ দ্ৰুত পৰিৱৰ্তন দৃষ্টিগোচৰ হৈছিল। মানসকলৰ পৰা ব্ৰিটিছে অসমক ৰক্ষা কৰে যদিও ব্ৰিটিছে নিজে এই ৰাজ্যত তেওঁলোকৰ প্ৰশাসনৰ পাতনি মেলা দেখা গ'ল। সেয়ে আহোম ৰজাৰ অনুৰোধ ক্ৰমে অসমক মানৰ পৰা ৰক্ষা কৰিবলৈ ব্ৰিটিছসকল অসমলৈ আহিছিল বোলা বিশ্বাসটো ক্ৰমে ভুল বুলি প্ৰতিপন্ন হৈছিল। অসমত নিজ ঘাটি পাতি ইংৰাজে তেওঁলোকৰ অধিকৃত অঞ্চলক সুৰক্ষিত কৰাৰ মানসেৰেহে যে অসমলৈ আহিছিল সেইটো তেওঁলোকৰ পৰৱৰ্তী কাৰ্যকলাপে প্ৰমাণ কৰিছিল।

৫.২.১ ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাত ব্ৰিটিছৰ আধিপত্য :

মানসকলক বিতাড়ন কৰাৰ সময়ত ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাৰ লোকৰ অৱস্থা বৰ শোচনীয় আছিল। কেইবা হেজাৰো অসমীয়া লোকক মানে দাস হিচাপে ধৰি নিছিল। মানৰ অসভ্য অমানুষিক অত্যাচাৰত তেওঁলোকৰ সংখ্যা আৰু তাকৰ হ'ল। যিসকল বাচি থাকিল তেওঁলোকে নিৰ্যাতনৰ বাবে খেতি-বাতি কৰিব নোৱাৰা হ'ল। বহু লোক বিভিন্ন ৰোগত আক্ৰান্ত হৈ মৃত্যুমুখত পৰিল। মানৰ আক্ৰমণত এওঁলোক প্ৰত্যেকেই প্ৰায় সৰ্বস্বান্ত হৈছিল। ইয়াৰ আগতে হোৱা গৃহ বিবাদ আৰু যুদ্ধ-বিগ্ৰহত অসমীয়া লোকৰ সংখ্যা বহু পৰিমাণে হ্ৰাস হৈছিল।

কেইবা বছৰ ধৰি মানসকলে এই ঠাই নিজ দখলত ৰাখিছিল। এই অঞ্চলৰ লোকসকলৰ মাজত একতা নাছিল। মানৰ আগমনৰ আগৰে পৰা ইয়াত কেইবাবছৰো গৃহযুদ্ধ চলিছিল। এই মিলা-প্ৰীতি নথকা লোকসকলৰ কোনো এক দলৰ এজন প্ৰাৰ্থীক যদি এতিয়া ব্ৰিটিছে ৰজা পাতে তেওঁলোক এৰি যোৱাৰ লগে লগে যে এখন গৃহযুদ্ধ হ'ব, সেই ধাৰণা কৰি ব্ৰিটিছসকলে সমগ্ৰ ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকা কিছু কালৰ কাৰণে হ'লেও নিজৰ শাসনৰ অধীনলৈ অনাৰ সিদ্ধান্ত ল'লে।

৫.৩ ডেভিদ স্কটৰ ভূমিকা :

১৮২০ খ্রীষ্টাব্দৰ নৱেম্বৰ মাহত ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকা অঞ্চলৰ দায়িত্বভাৰ অৰ্পণ কৰা হৈছিল ডেভিদ স্কটক। উত্তৰে ছিকিম, দক্ষিণে কাছাৰ আৰু চিলেটৰ পৰা সমগ্ৰ পূৰ্বাঞ্চলৰ বাবে তেওঁ গৱৰ্ণৰ জেনেৰেলৰ এজেন্ট হিচাপে নিযুক্ত হৈছিল। ব্ৰিটিছসকলৰ অসম আগমন আৰু এই ৰাজ্যত তেওঁলোকৰ বিস্তৃতি আৰু প্ৰশাসনিক ব্যৱস্থাৰ ইতিহাসৰ সৈতে ডেভিদ স্কটৰ নাম ওতঃপ্ৰোতভাৱে জড়িত। ১৮০৭ খ্রীষ্টাব্দত গোড়খপুৰত এজন ৰেজিষ্ট্ৰাৰ হিচাপে কাৰ্যকালৰ পাতনি মেলা স্কটে বংগৰ ভালেমান জিলাত বিচাৰক, কালেক্টৰ আদি পদত নিযুক্ত হৈছিল। তেওঁ সেই সময়ত উত্তৰ-পূব ৰংপুৰ অৰ্থাৎ গোৱালপাৰা আৰু গাৰোপাহাৰৰ অসামৰিক কমিছনাৰ আৰু চিলেট জিলাৰ ন্যায়াধীশ হিচাপেও দায়িত্ব পালন কৰিছিল।

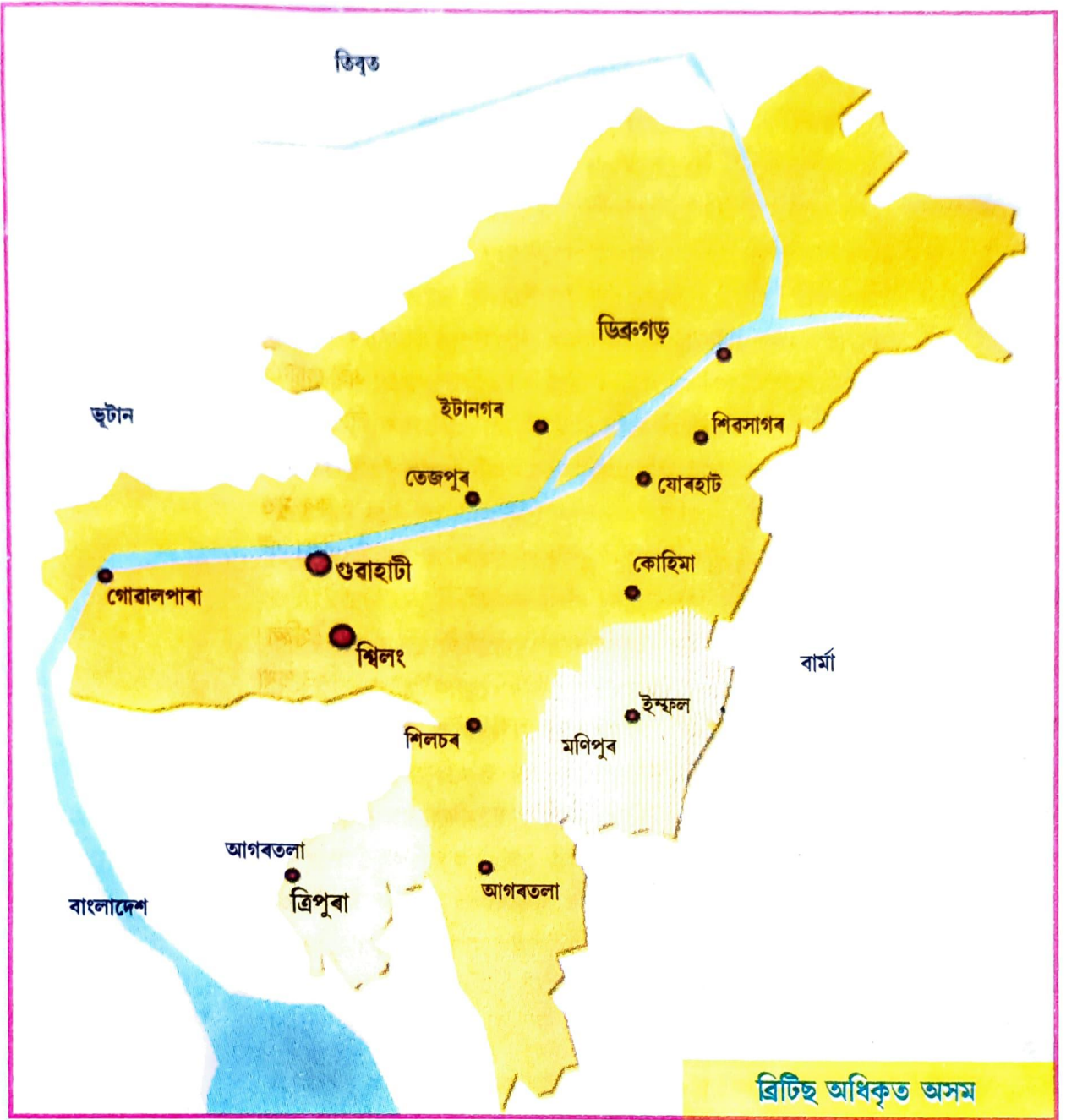
এজন সুদক্ষ বিচক্ষণ শাসক হিচাপে খ্যাতি অৰ্জা স্কট অতি দূৰদৰ্শী আছিল। প্ৰশাসনিক সুবিধাৰ বাবে ব্ৰিটিছে অসমক **উজনি অসম** আৰু **নামনি অসম** দুটা খণ্ডত ভাগ কৰিলে। ৰংপুৰ উজনি আৰু গুৱাহাটী নামনি অসমৰ সদৰ ঠাই হ'ল। এই নতুন দায়িত্বভাৰ পালন কৰিবলৈ স্কটৰ অধিক কৰ্মচাৰীৰ প্ৰয়োজন হৈছিল। উজনি অসমৰ জিলাসমূহৰ প্ৰশাসনত তেওঁক সকাহ দিবৰ বাবে **নিউভিল** নামৰ এজন সহকাৰী নিযুক্তি দিয়া হৈছিল। তেওঁলোকৰ সদৰ কাৰ্যালয় কিছুদিনৰ মূৰত ৰংপুৰৰ পৰা যোৰহাটলৈ স্থানান্তৰ কৰা হয়। নিউভিলৰ নিযুক্তিৰ পিছত নামনি অসমৰ প্ৰশাসন ডেভিদ স্কটে অকলশৰীয়াকৈ চোৱা-চিতা কৰাত অসুবিধা পাইছিল বাবে তেওঁৰ জৰুৰী অনুৰোধত **কেপ্তেইন আদম হোৱাইটক** কাম-কাজৰ সহায় কৰিবলৈ পঠিওৱা হৈছিল। তেওঁ বুজিছিল যে নৱ-অধিকৃত অসমত পুৰণি শাসন ব্যৱস্থা ৰদ কৰি হঠাতে নতুন ব্যৱস্থাৰ সৃষ্টি কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিলে ৰাজ্যখনত বিৰূপ প্ৰতিক্ৰিয়াৰ সৃষ্টি হ'ব। সেয়ে তেওঁ আহোম বিষয়াসকলক কেতবোৰ দায়িত্বপূৰ্ণ প্ৰশাসনিক ভাৰ দিছিল। কিন্তু এনেদৰে চৰকাৰী কাম কৰাৰ অভ্যাস নথকাত তেওঁলোকে ব্ৰিটিছৰ অধীনত কাম কৰিবলৈ ভাল পোৱা নাছিল। সেয়ে ব্ৰিটিছে পিছলৈ বংগদেশৰ পৰা কেতবোৰ কৰ্মচাৰী আনি অসমত প্ৰশাসনীয় কাম-কাজ চলাইছিল।

৫.৩.১ সামৰিক ব্যৱস্থাৰ পৰিৱৰ্তন :

১৮২৬ খ্রীষ্টাব্দত ইংৰাজ কোম্পানি চৰকাৰে তেওঁলোকৰ নিয়মীয়া সৈন্য ওভতাই নিয়াত আসাম লাইট ইনফেণ্ট্ৰী নামৰ এটা সামৰিক বাহিনী গঠন কৰা হৈছিল। হিন্দুস্থানী গোৰ্খা, কিছু সংখ্যক মণিপুৰী আৰু স্থানীয় লোকেৰে এই বাহিনীটো গঠিত হৈছিল, ইয়াৰ এটা ভাগ বিশ্বনাথত আনটো ভাগ শদিয়াত ৰখা হৈছিল।

৫.৩.২ ৰাজহ ব্যৱস্থাৰ সংস্কাৰ :

পুঁজিবাদ বা ধনতন্ত্ৰত বিশ্বাসী ব্ৰিটিছ ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পানিৰ শাসকসকলে সামৰিক আৰু বে-সামৰিক শাসনৰ লগতে ৰাজহ সংগ্ৰহত অধিক গুৰুত্ব দিছিল। ইংলেণ্ডত ন ন উদ্যোগ স্থাপন কৰি বেহা-বেপাৰ বৃদ্ধি কৰিবলৈ আৰু দেশ জয় কৰিবলৈ তেওঁলোকৰ বহুতো ধনৰ প্ৰয়োজন হৈছিল। মূলধন আহৰণৰ বাবে কোম্পানি চৰকাৰে অসমীয়া মানুহৰ ওপৰত নতুন নতুন কৰ-খাজনা লগাইছিল।

ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাৰ ভৱিষ্যৎ সম্বন্ধে কোনো সিদ্ধান্ত নোলোৱাকৈ ব্ৰিটিছে এই অঞ্চলৰ ৰাজহ প্ৰশাসনত বিশেষ গুৰুত্বপূৰ্ণ সাল-সলনি কৰাৰ কথা ভবা নাছিল। উজনি অসমত পাইক প্ৰথা উঠাই দি তাৰ বিনিময়ত প্ৰত্যেকজন লোকৰ পৰা তিনি টকা হাৰে খাজনা আদায় কৰিছিল। পুৰণি খেলসমূহৰ বিষয়াসকলক এনে কৰ সংগ্ৰহৰ দায়িত্ব দিয়া হৈছিল। জনাৰ্দন বৰবৰুৱা নামৰ এজন আহোম বিষয়াক ৰাজহ সংগ্ৰহৰ দায়িত্ব দিয়া হৈছিল। তেওঁক হাজৰিকা, শইকীয়া আৰু বৰা পদবীধাৰী বিষয়াসকলে সহায় কৰিছিল। ইয়াৰ পিছত খেলৰ বিষয়াসকলক স্থানৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি এই কৰ সংগ্ৰহ কৰাৰ নিয়ম হ'ল। একোখন জিলা কেতবোৰ মৌজাত বিভক্ত কৰি একোজন বিষয়াক এনে কৰ সংগ্ৰহৰ দায়িত্ব দিয়া হৈছিল।

নগাঁও আৰু বহাৰ খাজনা সংগ্ৰহৰ দায়িত্ব দিয়া হৈছিল আৰাধন ৰয় আৰু লতা পানীফুকনক। আৰম্ভণিতে ব্ৰিটিছে সম্ভ্ৰান্ত শ্ৰেণীটোৰ সহায়-সহযোগ আশা কৰি বিয়ৰাৰ দায়িত্ব দিছিল। নামনি অসম ইংৰাজৰ পোনপটীয়া শাসনলৈ অনা হৈছিল। ইতিমধ্যে দৰং, ডিমৰীয়া, বেলতলা, বাণী আদি সৰু ৰাজ্যই নিৰ্দিষ্ট হাৰত ৰাজহ দিছিল। স্কটৰ প্ৰশাসনকালত নামনি আৰু উজনি অসমৰ ক্ষেত্ৰত সুকীয়া ৰাজহ ব্যৱস্থা কৰা হৈছিল। নামনি অসমৰ পৰগনাসমূহ তেওঁ উঠাই দিয়া নাছিল। নামনি অসমত আগৰ দৰেই একোজন চৌধুৰীৰ পৰিচালনাৰ একেটা পৰগণা (ৰাজহ অঞ্চল) ৰখা হ'ল। চিৰসুন্দাৰ, তহবিলদাৰ, পাটোৱাৰী, ঠাকুৰীয়া আদি খাজনা সংগ্ৰহকাৰী কৰ্মচাৰী নিয়োগ কৰা হয়। নগাঁও আৰু বহা অঞ্চলক সামৰি কৰ আদায়ৰ কাৰণে এটা বেলেগ গোট তৈয়াৰ কৰা হৈছিল। এই গোটটো গুৱাহাটীৰ অধীনত ৰখা হৈছিল। মাটিৰ খাজনাৰ উপৰি বেলেগ বেলেগ বৃত্তিৰ লোকৰ ওপৰতো স্কটে বিত্তীয় কৰ বহুৱাইছিল। তাঁতী, সোণাৰী, মাছমৰীয়া, কঁহাৰ আদি বিভিন্ন বৃত্তিত নিয়োজিত লোকসকলে এই কৰ দিব লাগিছিল। আহোম শাসনৰ সময়ত কৰ মুক্ত দেবোত্তৰ, ব্ৰহ্মোত্তৰ, আৰু ধৰ্মোত্তৰ মাটিৰ ওপৰতো স্কটে খাজনা নিৰূপণ কৰাইছিল। এই মাটিৰ পৰা আধা অংশ কৰ লৈছিল, ইয়াক বৰঙণি বোলা হৈছিল।

স্কটৰ দিনত নামনি অসমৰ মাটিৰ জৰীপ তেওঁৰ শাসনকালৰ সময়তে সমাধা হৈছিল। কেপ্তেইন মেথিউজৰ তত্ত্বাৱধানত এই কাৰ্য সমাধা হৈছিল। মাটিসমূহ বস্তী অঞ্চল, ৰূপিত তথা শানিখেতি অঞ্চল, ফৰিঙতি তথা আহু ধান, সৰিয়হ খেতি প্ৰধান আদি অঞ্চলত ভাগ কৰা হৈছিল। নতুন কৰৰ পদ্ধতি কাৰ্যত পৰিণত হওঁতে কোনো ঠাইত বেছি আৰু কোনো ঠাইত কম সময় লাগিছিল। আফিং খেতি কৰা মাটিত অধিক পৰিমাণৰ কৰ ধাৰ্য কৰা হৈছিল। স্কটে কোম্পানিক জনাইছিল যে নামনি অসমত অধিক ৰাজহ সংগ্ৰহ আৰু ইয়াৰ বৃদ্ধি পোৱাৰ সম্ভাৱনা আছে। নামনি অসমত প্ৰতিজন পাইকক তিনি পুৰাকৈ খেতিৰ মাটি দিয়াৰ বাবদ তেওঁলোকৰ পৰা ২ টকাকৈ খাজনা আদায় কৰা হৈছিল। এই মাটিখিনিক গা-মাটি আৰু খাজনাখিনিক গা-ধন বোলা হৈছিল। ইয়াৰ উপৰি প্ৰত্যেকজন মানুহে জনমূৰি কৰ দিব লগা হৈছিল। এই কৰ কামৰূপত 'পাইক কৰ' দৰঙত 'জুহাল কৰ' বা 'চৰু কৰ' বোলা হৈছিল।

৫.৩.৩ বিচাৰ ব্যৱস্থাৰ সংস্কাৰ :

ডেভিদ স্কট ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাৰ এটা বিৰাট অঞ্চলৰ প্ৰশাসনিক দায়িত্বত আছিল। স্কটৰ শাসনকালত স্থানীয় সাধাৰণ দেৱানী আৰু ফৌজদাৰী গোচৰসমূহ নিষ্পত্তিৰ বাবে স্থানীয় লোকেৰে গঠিত কেতবোৰ পঞ্চায়ত গঠন কৰা হৈছিল। গুৰুতৰ অপৰাধসমূহ কমিছনাৰৰ সহকাৰী বিষয়াসকলে পঞ্চায়তৰ সহায়ত বিচাৰ কৰিছিল। পঞ্চায়তৰ বিচাৰত সন্তুষ্ট নোহোৱাসকলে এই বিষয়াসকলৰ ওচৰত আপীল কৰিব পাৰিছিল। ইয়াৰ পিছত সন্তুষ্ট নহ'লে কমিছনাৰক আপীল কৰিব পাৰিছিল আৰু কমিছনাৰে আপীল শুনি ৰায়দান কৰিছিল। স্কটে বিচাৰৰ ক্ষেত্ৰত উজনি অসমত লম্বোদৰ বৰফুকনক দেৱানী বিচাৰৰ ভাৰ দিছিল। ফৌজদাৰী গোচৰ সুধিছিল ব্ৰিটিছ বিষয়াই। নামনি অসমত দেৱানী গোচৰৰ বাবে দুখন আৰু ফৌজদাৰী গোচৰৰ বাবে এখন আদালত আছিল। পুলিচ বিভাগৰ ব্যৱস্থাও তেওঁ কটকটীয়া

কৰিছিল। স্কটৰ প্ৰশাসন কালত মোৰামৰীয়া, চিংফৌ আৰু খামতিসকলৰ সৈতে সদ্ভাব স্থাপন কৰা হৈছিল। সকলো কাম ডেভিদ স্কটে নিজে তদাৰক কৰিছিল। ভগ্ন স্বাস্থ্যৰ বাবে অত্যাধিক পৰিশ্ৰম কৰি ১৮৩১ চনত ডেভিদ স্কটৰ মৃত্যু হৈছিল। এজন অতি বিচক্ষণ প্ৰশাসক হিচাপে ডেভিদ স্কটে সমসাময়িক অসমত এক সন্মানজনক স্থান লাভ কৰিছিল।

৫.৪ বৰাটচনৰ ভূমিকা :

১৮৩১ খ্ৰীষ্টাব্দত ডেভিদ স্কটৰ মৃত্যু হোৱাত ক্ৰেচক্ৰফট (Cracroft) আৰু তেওঁৰ পিছত স্থায়ীভাৱে বৰাটচন কমিছনাৰ হৈ আহে। ১৮৩২ৰ পৰা ১৮৩৪ খ্ৰীষ্টাব্দত অসমত কমিছনাৰ হিচাপে কাৰ্যভাৰ গ্ৰহণ কৰা ব্ৰিটিছ বিষয়া বৰাটচন এজন কৰ্মপটু আৰু দূৰদৰ্শী বিষয়া আছিল। তেওঁৰ দিনত উজনি অসমত আহোম ৰজাৰ শাসন ব্যৱস্থা পুনৰ প্ৰতিষ্ঠিত হৈছিল। বৰাটচনে তেওঁৰ কাৰ্যকালত ভালেমান সংস্কাৰ সাধন কৰিছিল। তেওঁৰ সংস্কাৰসমূহ তিনি ভাগত ভগাব পাৰি— ৰাজহ, প্ৰশাসনিক আৰু বিচাৰ বিভাগীয় সংস্কাৰ।

৫.৪.১ ৰাজহ ব্যৱস্থাৰ সংশোধন :

বৰাটচনে অসমত ৰাজহ ব্যৱস্থাৰ সংস্কাৰ কৰি মাটিৰ গুণাগুণ নিৰ্ধাৰণ কৰি খাজনাৰ নিৰিখ ধাৰ্য কৰিছিল। খাজনা সংগ্ৰহৰ শোষণ বন্ধ কৰিবলৈ মাটিৰ প্ৰকাৰ, পৰিমাণ, কৃষকৰ নাম-ঠিকনা আদি তথ্য লিপিবদ্ধ কৰাৰ প্ৰথা প্ৰচলন হৈছিল। এই তথ্যৰ ভিত্তিত কৃষকৰ মাটি আৰু শোধাব লগা খাজনাৰ পৰিমাণ তেওঁৰ নাম সন্নিবিষ্ট কৰি এখন নথি বা পট্টা দিয়াৰ নিয়ম কৰিছিল। ঘৰ কৰ, কোৰ কৰ, নাঙল কৰ বা জনমূৰি কৰ একেই ৰখা হৈছিল। এই সংস্কাৰ আৰু কৰ-কাটলৰ হাৰ বৃদ্ধিৰ ফলত ৰাজকোষত জমা হোৱা ধনৰ পৰিমাণ বাঢ়িছিল। ৰাজহ কৰ্মচাৰীসকলৰ দুৰ্নীতি ৰোধ কৰিবলৈ বৰাটচনে ভূমি, ঘৰ-বাৰী, বনাঞ্চল আদিৰ বিৱৰণী সংগ্ৰহ কৰি তাৰ কৰ নিৰ্ধাৰণ কৰিছিল। তদুপৰি ৰায়তক পট্টা আৰু ৰাজহদানৰ ৰচিদ দিয়া হৈছিল। ৰাজহৰ কৰ্মচাৰীসকলে সৰু-সুৰা গোচৰ সুধিলেও তেওঁলোকে কালেক্টৰক নজনোৱাকৈ জৰিমনা বা শাস্তি বিহিব নোৱাৰিছিল। বৰাটচনৰ এনেবোৰ সংস্কাৰে ৰায়তৰ উপকাৰ সাধিছিল।

৫.৪.২ প্ৰশাসনিক ক্ষেত্ৰত সংস্কাৰ :

প্ৰশাসনিক ক্ষেত্ৰত বৰাটচনৰ দিনত পাঁচখন জিলা স্থাপন কৰি প্ৰতিখন জিলাতে একোজনকৈ ইংৰাজ বিষয়াক নিযুক্তি দিয়া হৈছিল। তেওঁক সহকাৰী বিষয়াসকলে প্ৰশাসনিক কাম-কাজত সহায় কৰিছিল। প্ৰধান সহকাৰী বিষয়াজনক কলেক্টৰ আৰু বিচাৰকৰ দায়িত্বও দিয়া হৈছিল।

ন্যায় বিচাৰৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰতিখন জিলাত প্ৰধান সহকাৰী বিষয়াৰ আদালতৰ উপৰি মুন্সিফ আদালত আৰু পঞ্চায়ত আদালতৰ ব্যৱস্থা কৰা হৈছিল। ফৌজদাৰী গোচৰৰ প্ৰধান সহকাৰী বিষয়াজনে জুৰিৰ সহায়ত বিচাৰ কৰিছিল। গুৰুতৰ গোচৰসমূহৰ বিৱৰণ, জুৰিৰ মতামত আৰু বিচাৰকৰ ৰায় আদি কমিছনাৰক অৱগত কৰাৰ নিয়ম প্ৰৱৰ্তন কৰা হৈছিল। বিশ্বনাথ, চাৰিদুৱাৰ, নদুৱাৰ, নগাঁৱত আদালত স্থাপন কৰি বৰাটচনৰ দিনত ন্যায় বিচাৰৰ সুবিধা দিয়া হৈছিল।

৫.৫ মেজৰ জেনকিন্সৰ ভূমিকা :

১৮৩৪ চনত ৰবাৰ্টচনৰ ঠাইত গৱৰ্ণৰ জেনেৰেলৰ এজেন্ট হিচাপে মেজৰ জেনকিন্স নিযুক্ত হৈছিল। এই সামৰিক বিষয়াজন অসমৰ কমিছনাৰ বা গৱৰ্ণৰ জেনেৰেলৰ এজেন্ট হিচাপে দায়িত্ব লোৱাৰ আগতেই অসমৰ লগত পৰিচিত আছিল। ১৮৩১ চনত পেন্সাৰ্টনৰ সৈতে তেওঁ কাছাৰ, মণিপুৰৰ লগতে অসমৰো জৰীপ কৰিছিল। এই জৰীপ প্ৰতিবেদনত উল্লেখ কৰিছিল যে পুঁজিপতি ইংৰাজ লোকক অসমৰ মুকলি হৈ থকা মাটিত বহুৱাই চাহ, কুঁহিয়াৰ আৰু নীল খেতি কৰাব লাগে। অসম যে চাহ খেতিৰ বাবে অতি উৎকৃষ্ট ঠাই তাকো প্ৰতিবেদনত কোৱা হৈছিল। জেনকিন্সৰ এই অভিজ্ঞতা আৰু পৰামৰ্শক গুৰুত্ব দি চৰকাৰে তেওঁক শাসক হিচাপে অসমলৈ পঠায়।

মেজৰ জেনকিন্স অসমৰ বিকাশৰ বাবে আহোপুৰুষাৰ্থ কৰা এজন অন্যতম ইংৰাজ বিষয়া আছিল। স্কটৰ দৰে এইজন বিষয়ায়ো অসমৰ বাবে ভালেমান আঁচনি লৈছিল। এই ৰাজ্যৰ চাহপাত, কয়লা, তেল উদ্যোগৰ বিকাশৰ সৈতে তেওঁৰ নাম ওতঃপ্ৰোতভাৱে জড়িত আছিল। অসমৰ সৈতে বংগৰ পোনপটীয়া ব্যৱসায়ৰ ক্ষেত্ৰত সীমান্ত চকীসমূহে প্ৰতিবন্ধকতাৰ সৃষ্টি কৰিছে বুলি স্কটে কান্দাহাৰ চকী উঠাই দিছিল। পিছত জেনকিন্সে অন্যান্য চকীসমূহো উঠাই দিছিল। এইজন বিষয়াৰ প্ৰচেষ্টাত ব্ৰহ্মপুত্ৰ নৈত প্ৰথম ভাপৰ জাহাজৰ প্ৰচলন হৈছিল। বাট-পথৰ উন্নতিৰ প্ৰতিও তেওঁ যথেষ্ট মনযোগ দিছিল। শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত অতিশয় আগ্ৰহী এই বিষয়াজনৰ প্ৰচেষ্টাত গুৱাহাটী আৰু শিৱসাগৰত ইংৰাজী মাধ্যমৰ বিদ্যালয় স্থাপিত হৈছিল।

মেজৰ জেনকিন্সে অসমত বংগদেশৰ আমোলা নিযুক্তিৰ বিৰোধিতা কৰিছিল আৰু অসমৰ স্থানীয় লোকৰ তেওঁ উন্নতি বিচাৰিছিল। 'এছিয়াটিক ছ'চাইটি অৱ বেঙ্গল' নামৰ আলোচনীত তেওঁ অসম সম্বন্ধে এলানি প্ৰবন্ধও লিখিছিল।

৫.৫.১ ৰাজহ ব্যৱস্থাৰ সংস্কাৰ :

ভূমি বন্দৱস্ত আৰু ৰাজহ সংগ্ৰহ ব্যৱস্থাৰ সংস্কাৰ কৰি জেনকিন্সে চৰকাৰী ৰাজকোষ শক্তিশালী কৰিছিল। তেওঁ জনমূৰি কৰৰ সলনি ভূমি ৰাজহ ব্যৱস্থা প্ৰৱৰ্তন কৰিছিল। মাটিৰ খাজনা বৃদ্ধি কৰিছিল। হাট-ঘাটৰ ওপৰত কৰ বন্ধ কৰিলেও ডা-ডাঙৰীয়াৰ হাতত থকা বিনা খাজনাৰ খাত-পাম আৰু খেতিৰ উপযোগী অথচ আবাদী মাটিৰ ওপৰতো খাজনা লগোৱা হ'ল। নদীৰ পৰা সোণ কমোৱা (নিষ্কাশন কৰা)ৰ ঠিকা দিয়া হৈছিল। নদী আৰু বিল ডাকত দিয়াত মোটা টকা চৰকাৰে আদায় কৰিছিল কিন্তু জনসাধাৰণে তাত মাছ মাৰিব নোৱাৰা হৈছিল। ইয়াৰ উপৰি গৰু-ম'হ চৰোৱা চৰণীয়া পথাৰ, হাবিৰ কাঠ, বাঁহ, ইকৰা, মুগা পলুৱে পাত খোৱা ছোম গছৰ ওপৰতো জেনকিন্স প্ৰশাসনে কৰ লগাইছিল। ১৮৫৮ খ্ৰীষ্টাব্দত টিকট কৰ, ১৮৬০ খ্ৰীষ্টাব্দত আয়কৰ, আমদানি কৰ আৰু অনুজ্ঞা-পত্ৰ কৰ আদি বহুৱাৰ উপৰি বিভিন্ন উপায়েৰে তেওঁ চৰকাৰৰ আয় বৃদ্ধি কৰিছিল।

জিলাসমূহক টাংগনি নামেৰে কিছুমান ৰাজহ গোটত ভাগ কৰি একোজন ফুকন, ৰাজখোৱা আৰু বৰুৱাক দায়িত্ব দিয়া হৈছিল। তেওঁলোকক সহায় কৰিছিল হাজৰিকা, শইকীয়া বড়াসকলে। তেওঁলোকে মুঠ সংগ্ৰহৰ একোটা অংশ লাভ কৰিছিল। পিছত টাংগনিৰ সলনি মৌজাবোৰ গঠিত হৈছিল আৰু সেইবিলাক একোজন মৌজাদাৰে পৰিচালনা কৰিছিল। সম্ভ্ৰান্ত শ্ৰেণীৰ বাহিৰেও সাধাৰণ শ্ৰেণীৰ অথচ উপযুক্ত সন্মানীয় ব্যক্তিকো মৌজাদাৰৰ দায়িত্ব দিয়া হৈছিল। এই কথাই সমাজত শ্ৰেণী বৈষম্য হ্ৰাস হোৱাত সহায় কৰিছিল। কিন্তু এজন সাধাৰণ লোকৰ তলত থাকিবলগীয়া হোৱাত বা তেওঁৰ নিৰ্দেশ মতে কাম কৰিবলগীয়া হোৱাত অভিজাত শ্ৰেণীটো অসন্তুষ্ট হৈছিল। এইটো তেওঁলোকে মৰ্যাদা হানিকৰ কাম বুলি ভাবিছিল। যোৰহাটত থুপ খাই থকা সম্ভ্ৰান্ত শ্ৰেণীৰ অসন্তুষ্ট লোকসকলে অসুবিধাৰ সৃষ্টি কৰিব পাৰে বুলিয়েই জেনকিন্সে জিলাৰ সদৰ যোৰহাটৰ পৰা শিৱসাগৰলৈ স্থানান্তৰ কৰিছিল। অৱশ্যে তেওঁ প্ৰকাশ্যে যুক্তি দিছিল যে যোৰহাটতকৈ শিৱসাগৰৰ যাতায়াত ব্যৱস্থা উন্নত, ভোগদৈ নৈখন বাম, দিখৌৰ দৰে যাতায়াতৰ বাবে সেয়ে সুবিধাজনক নহয় আৰু ইয়াৰ (ভোগদৈৰ) বাঢ়নি পানীয়ে নগৰখন প্লাৱিত কৰে।

১৮৪৩ চনত বন্দী-বেটি বা দাস প্ৰথা নিষিদ্ধ কৰি ব্ৰিটিছ চৰকাৰে দেখাত প্ৰগতিশীল পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰিছিল। কিন্তু ইয়াৰ ফলত ইউৰোপীয় চাহ খেতিয়কৰহে সুবিধা বেছি হৈছিল। কাৰণ মুক্ত বন্দী-বেটিক তেওঁলোকে চাহ বাগানৰ বনুৱা হিচাপে খটুৱাব পাৰিছিল।

কৰ আদায় দিব নোৱাৰাকে আদি কৰি বিভিন্ন অজুহাতত জেনকিন্সে পুৰন্দৰৰ ৰাজ্য, মটক, কছাৰী আদি ৰাজ্য ব্ৰিটিছ সাম্ৰাজ্যৰ লগত চামিল কৰিছিল।

কৰ বৃদ্ধি আৰু নতুন কৰ প্ৰৱৰ্তন কৰাৰ ফলত অসমৰ সকলো শ্ৰেণীৰ লোকেই ব্ৰিটিছ চৰকাৰৰ ওপৰত বিতুষ্ট হৈছিল। সম্ভ্ৰান্ত লোকসকলে খাজনা দিব নোৱাৰি মাটি ছন পেলাই থ'ব লগা হৈছিল। তেওঁলোকৰ জীৱন দুৰ্বিষহ হৈ পৰিছিল। সাধাৰণ প্ৰজা তথা কৃষকসকলেই আটাইতকৈ বেছি ভুগিবলগীয়া হৈছিল। জেনকিন্সে আফু খেতি বন্ধ কৰি আবকাৰী বা চৰকাৰী কানি (আফুগুটিৰ পৰা কানি নামৰ এবিধ নিচায়ুক্ত দ্ৰব্য প্ৰস্তুত কৰা হয়) বিক্ৰী কৰাৰ ব্যৱস্থা কৰাত এই খেতি কৰি জীৱিকা উপাৰ্জন কৰা খেতিয়কৰ আয়ৰ পথ বন্ধ হৈছিল। তেওঁ আফু খেতি বন্ধ কৰি প্ৰকৃততে আফু খেতিয়কক ইউৰোপীয় চাহ বাগানত বনুৱা হিচাপে কাম কৰিবলৈ বাধ্য কৰিছিল। তদুপৰি কানিয়াই কানি নাখাই নোৱাৰে। চৰকাৰী কানি কিনিবলৈও তেওঁলোক বাধ্য। জেনকিন্সে এইদৰে এফালে কানি বিক্ৰীৰ জৰিয়তে ৰাজভঁৰাল টনকিয়াল কৰিলে আৰু আনহাতে চাহ বাগিচাত বনুৱাৰ অভাৱ পূৰণ কৰাৰ ব্যৱস্থা কৰিলে। পিছে কানি বৰবিহে অসম ছানি ধৰিলে (পূৰ্বতে কানি সকলোৰে বাবে মুকলি নাছিল)। কানিৰ নিচাই শাৰীৰিক আৰু মানসিকভাৱে অসমীয়া মানুহক দুৰ্বল কৰি তুলিছিল। কৃষিভিত্তিক অসমৰ অৰ্থনীতিৰ অৱনতি ঘটিল। ধন ধাৰে দিয়াৰ ব্যৱস্থাও চলিল। সুদখোৰ মহাজন শ্ৰেণী এটা অসমত আৱিৰ্ভাৱ হ'ল। এইদৰে দেখা যায় যে জেনকিন্সৰ সংস্কাৰ বা কাৰ্যাৱলীয়ে থলুৱা অসমবাসীতকৈ বিদেশী বণিক আৰু চৰকাৰৰহে অধিক সুবিধা কৰিছিল। এইকথা ১৮৫৭ খ্ৰীষ্টাব্দৰ বিদ্ৰোহ আৰু ইয়াৰ পিছৰ কৃষক বিদ্ৰোহবোৰে প্ৰমাণ কৰে।

৫.৬ ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাত জিলা গঠন :

এই সময়তে ব্ৰিটিছ অধিকৃত ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকা চাৰিখন জিলাত বিভক্ত কৰা হৈছিল। সেইকেইখন হ'ল গোৱালপাৰা, কামৰূপ, দৰং (বিশ্বনাথ ধৰি) আৰু নগাঁও। পুৰণি নথি-পত্ৰত নগাঁও জিলাক খাগৰিজান বুলিহে উল্লেখ আছে। সেই সময়ত এই জিলাখন পূবে ধনশিৰি নৈলৈকে বিস্তৃত আছিল। খাগৰিজানৰ সদৰ ঠাই আছিল নগাঁও। ১৮৩৪ চনত এই সদৰ ঠাই ৰঙাগড়ালৈ নিয়া হৈছিল, তাৰ পিছত পুৰণিগুদাম সদৰ হয়। কিছুদিনৰ মূৰত আকৌ পুনৰ নগাঁও চহৰকে সদৰ ঠাই বুলি ঘোষণা কৰা হয়।

পশ্চিমে মানাহ আৰু পূবে বৰনদীক সীমা হিচাপে লৈ ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ দুয়োপাৰে গঠিত কামৰূপ জিলাৰ সদৰ ঠাই আছিল গুৱাহাটী। গুৱাহাটীত অসমৰ কমিছনাৰৰ সদৰ কাৰ্যালয় আছিল।

আগেয়ে দৰং ৰজাৰ অধীনত থকা পশ্চিমৰ অঞ্চলটোকে ধৰি সেই অঞ্চলত নতুনকৈ গঠিত জিলাখনক দৰং জিলা বোলা হৈছিল। ইয়াৰ সদৰ ঠাই প্ৰথমতে মঙলদৈত আছিল। কিন্তু এই ঠাইখন অস্বাস্থ্যকৰ বুলি বিবেচিত হৈছিল। ই প্ৰায়ে বানপানীত বুৰ গৈছিল। সেয়েহে ১৮৩৬ চনত মঙলদৈৰ পৰা তেজপুৰলৈ সদৰ কাৰ্যালয় উঠাই নিয়া হয়।

গাৰো পাহাৰকে ধৰি গোৱালপাৰা আগতে ৰংপুৰৰ দ্বাৰা শাসিত হৈছিল। বাৰ্মা যুদ্ধৰ পিছত ডেভিদ স্কটৰ দিনত গোৱালপাৰা তেওঁৰ শাসনাধীন হ'ল। গোৱালপাৰাক ৰংপুৰৰ পৰা আঁতৰাই আনি এখন নতুন জিলা গঠন কৰা হ'ল। পিছলৈ গাৰো পাহাৰক গোৱালপাৰাৰ পৰা আঁতৰাই আনি এখন নতুন জিলা গঠন কৰা হ'ল। আকৌ নিয়মীয়াকৈ ভাপ জাহাজ চলিবলৈ লোৱাত গোৱালপাৰাৰ পৰা ধুবুৰীলৈ সদৰ কাৰ্যালয় উঠাই নিয়া হৈছিল। ধুবুৰী সেই সময়ত জাহাজবোৰৰ শেষ ঘাটি আছিল।

কাছাৰ দখল কৰাৰ পিছত ব্ৰিটিছে ইয়াক এখন জিলাত পৰিণত কৰিলে। ইয়াৰ সদৰ ঠাই হ'ল শিলচৰ। ১৮৩৬ চনত কাছাৰক ঢাকা ডিভিজনৰ অধীনস্থ কৰা হ'ল আৰু জিলাৰ ভাৰপ্ৰাপ্ত বিষয়াজনক ডেপুটি কমিছনাৰ আখ্যা দিয়া হ'ল। অসমত ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পানিৰ হকে ৰবাৰ্টচনে আহোম ৰজা পুৰন্দৰ সিংহৰ লগত এখন চুক্তি-পত্ৰত স্বাক্ষৰ কৰিছিল। ১৮৩২ খ্ৰীষ্টাব্দত মটক আৰু শদিয়াৰ বাহিৰে সমগ্ৰ উজনি অসমত পুৰন্দৰ সিংহক ৰজা পাতি বহুৰি ৫০,০০০ টকাকৈ কৰ দিবলৈ কোৱা হৈছিল। তেওঁ কৰ দিব নোৱাৰাৰ বাবে তেওঁৰ ৰাজ্য ব্ৰিটিছৰ পোনপটীয়া প্ৰশাসনৰ অধীনলৈ গ'ল। তেওঁৰ ৰাজ্যখন দুখন জিলাত পৰিণত হ'ল- শিৱসাগৰ আৰু লক্ষীমপুৰ। এই জিলা দুখনৰ সদৰ ঠাই আছিল যথাক্ৰমে যোৰহাট আৰু লক্ষীমপুৰ।

৫.৭ ব্ৰিটিছ বিৰোধী বিদ্রোহ (১৮২৮-৩০) :

প্ৰথমে মানৰ অত্যাচাৰৰ পৰা দেশক মুক্ত কৰাৰ বাবে ইংৰাজসকলক অসমবাসীয়ে আদৰিছিল যদিও তেওঁলোকৰ অসম দখলৰ দুবছৰৰ পিছতে অসমত একেৰাহে তিনিটা বিদ্রোহ ব্ৰিটিছ শাসনৰ বিৰুদ্ধে সংঘটিত হৈছিল।

৫.৭.১ প্রথমলানি ব্ৰিটিছ বিৰোধী বিদ্রোহৰ কাৰণ :

- (১) অসমত ব্ৰিটিছ শাসন প্ৰতিষ্ঠাৰ লগে লগে আহোম ডা-ডাঙৰীয়াসকলে বজাৰ দিনত উপভোগ কৰা মাটি-বাৰী, লগুৱা-লিকচৌ, পাইক আৰু মান-মৰ্যাদা আদিৰ বিশেষ সুবিধা হেৰুৱাবলগীয়া হৈছিল। আহোম ডা-ডাঙৰীয়া শ্ৰেণীৰ এনে অসন্তুষ্টি বিদ্রোহৰ প্ৰধান কাৰণ আছিল। সময় বাগৰাৰ লগে লগে ব্ৰিটিছ বিৰোধী অভিজাত শ্ৰেণীটোৱে বুজি উঠিছিল যে ইংৰাজ কোম্পানি চৰকাৰে অসম আহোম বজাক এৰি নিদিয়ে আৰু ১৮২৪ খ্ৰীষ্টাব্দত গুৱাহাটীত তেওঁলোকে দিয়া প্ৰতিশ্ৰুতি আছিল ভুৱা।
- (২) অভিজাতসকলে পূৰ্বৰ মান-মৰ্যাদাৰ লগত মিলাই ব্ৰিটিছ প্ৰশাসনীয় বিষয়-বাব নোপোৱা হ'ল। আহোম যুগত উচ্চ আহোম বংশজাত হ'লে আৰু প্ৰশাসন সম্পৰ্কীয় মৌখিক জ্ঞান থাকিলেই উচ্চস্তৰীয় প্ৰশাসনীয় পদবীৰ বাবে বিবেচনা কৰা হৈছিল। কিন্তু ইংৰাজসকলে স্থানীয় লোকৰ মাজত জাত-পাত, উচ্চ-নীচৰ ব্যৱধান নাৰাখি লিখা-পঢ়া জনা আৰু সাধাৰণ গণনাৰ জ্ঞান থকা লোককহে বিষয়-বাব দিছিল।
- (৩) প্ৰথমে ব্ৰিটিছে আহোম ডাঙৰীয়া শ্ৰেণীৰ কিছু লোকক বিষয়-বাব আৰু পেঞ্চন দি তোষণ কৰিব বিচাৰিছিল। কিন্তু সকলো আহোম ডাঙৰীয়াই এইবোৰ সুবিধা, বিশেষকৈ পেঞ্চনৰ সুবিধা নোপোৱাত অসন্তুষ্ট হৈছিল। বিষয়-বাব পোৱাসকলো 'সোৰোপা' আৰু 'অদক্ষ' বিবেচিত হৈছিল।
- (৪) পূৰ্বৰ খাত-পাম হেৰুৱাই আৰু কৰ্মসংস্থাপনহীন হৈ আৰ্থিকভাৱেও এওঁলোক জুৰুলা হৈছিল।
- (৫) ইংৰাজ শাসনৰ লগত অভ্যস্ত তথা প্ৰশাসনীয় কামত দক্ষ বংগদেশৰ লোকক চৰকাৰে নিযুক্তি দিয়াত সম্ভ্ৰান্ত শ্ৰেণীটো বিতুষ্ট হৈছিল।
- (৬) মানৰ অত্যাচাৰৰ পিছত সাধাৰণভাৱে শান্তিৰ পৰিৱেশ আহিলেও খাজনা আৰু কৰ বৃদ্ধিয়ে সকলো শ্ৰেণীৰ লোকৰ অৱস্থা শোচনীয় কৰিছিল। বিশেষকৈ গা-খাটনিৰ পৰিৱৰ্তে নগদ ধন দিবলগীয়া হোৱাত তাতে ধনৰ প্ৰচলন কম হোৱাত সাধাৰণ শ্ৰেণীৰ লোকৰ দুৰৱস্থা হৈছিল। ইয়াৰ পৰা পৰিত্ৰাণ পাবলৈ বহুতেই গৃহভূমি পৰিত্যাগ কৰিবলগীয়া হৈছিল।
- (৭) ইংৰাজ চৰকাৰে আশ্বাস দিয়া মতে মানৰ হাতৰ পৰা দেশখন উদ্ধাৰ কৰি আহোম বজাক ঘূৰাই নিদি গোজেই গজালি হোৱাত অসমৰ জনসাধাৰণো বিতুষ্ট হৈছিল। তেওঁলোকে ইংৰাজক আদৰিছিল এই বিশ্বাসত যে কেপ্তেইন ৱেলছৰ দৰে তেওঁলোক উভতি যাব। তাকে বিশ্বাসঘাতকতা কৰি ইংৰাজে অসমৰ স্বাধীনতা হৰণ কৰিলে। প্ৰবল প্ৰতাপী মোগলৰ বাৰম্বাৰ আক্ৰমণ প্ৰতিহত কৰি দেশৰ স্বাধীনতা ৰক্ষা কৰিবলৈ সমৰ্থ হোৱা অসমীয়াই দেশ ৰক্ষার্থে হাতত অস্ত্ৰ তুলি ল'লে। নেতৃত্ব দিলে অভিজাত শ্ৰেণীটোৱে।

৫.৭.২ গোমধৰ কোঁৱৰ, ধনঞ্জয়, পিয়লি ফুকন, জীউৰাম দুলীয়া বৰুৱা আদিৰ বিদ্ৰোহ :

অসমত পোন প্ৰথম ব্ৰিটিছ প্ৰশাসনৰ বিৰোধিতা কৰা গোমধৰ কোঁৱৰ আহোম ৰাজ পৰিয়ালৰ আছিল। গোমধৰ কোঁৱৰক সমৰ্থন কৰিছিল, ধনঞ্জয় আৰু তেওঁৰ পুত্ৰ হৰনাথ, জীউৰাম দুলীয়া বৰুৱা আদিয়ে। ইংৰাজে উজনি অসমৰ সামৰিক শাসনৰ ওৰ পেলাই তাৰ পৰা ব্ৰিটিছ সৈন্য অপসাৰণ কৰিছিল। সেই অৱস্থাৰ সুযোগ লৈ গোমধৰ কোঁৱৰে নিজকে স্বৰ্গদেউ বুলি ঘোষণা কৰিছিল। গোমধৰে ভবাৰ দৰে ব্ৰিটিছসকল ইমান দুৰ্বল নাছিল, তেওঁলোকে তৎক্ষণাৎ বিদ্ৰোহ দমন কৰে। গোমধৰকে আদি কৰি ব্ৰিটিছ বিৰোধী ষড়যন্ত্ৰকাৰীসকলক বন্দী কৰে। সেই সময়ত ব্ৰিটিছ কমিছনাৰ ডেভিদ স্কটে গোমধৰ কোঁৱৰ প্ৰমুখ্যে বিদ্ৰোহীক সাত বছৰকৈ বংগদেশৰ ৰংপুৰ কাৰাগাৰত কাৰাবাস দিয়ে। হৰনাথে বিচাৰত খালাছ পাইছিল আৰু কিছুদিনৰ মূৰত তেওঁ সংগীসকলক ফাটেকৰ পৰা পলুৱাই নিবলৈ সক্ষম হৈছিল। গোমধৰেও ফাটেকৰ পৰা নগা পাহাৰলৈ পলাই গৈছিল যদিও ধৰা পৰি পুনৰ ৰংপুৰ ফাটেকত ৭ বছৰলৈ কাৰাবাস খাটিবলগীয়া হয়। পৰৱৰ্তী পৰ্যায়ত ৰংপুৰ ফাটেকৰ পৰা গোমধৰ কোঁৱৰ ক'লৈ গ'ল সেই বিষয়ে জনা নাযায়।

ধনঞ্জয় ৰংপুৰ ফাটেকৰ পৰা পলাই মটক ৰাজ্যত প্ৰৱেশ কৰি পুনৰ বিদ্ৰোহৰ সূচনা কৰে। এইবাৰ তেওঁৰ সহযোগী আছিল পুত্ৰ হৰনাথ, জোঁৱায়েক জীউৰাম দুলীয়া বৰুৱা আৰু বদন বৰফুকনৰ পুত্ৰ পিয়লি বৰফুকন (চমুকৈ পিয়লি ফুকন), ৰূপচান্দ কোঁৱৰ, দেওৰাম দিহিঙ্গীয়া বৰুৱা আৰু বৌম চিংফৌ। বিদ্ৰোহীসকলে মোৰামৰীয়া, খামতি, চিংফৌ, খাচী, গাৰো, মণিপুৰ আৰু নগাপাহাৰৰ লোককো বিদ্ৰোহত যোগদানৰ আহ্বান কৰিছিল। ধনঞ্জয়ে শদিয়াখোৱা গোহাঁইলৈ বিদ্ৰোহৰ বাতৰি লিখি পঠোৱা দুখন চিঠি খামতি গোহাঁইৰ ষড়যন্ত্ৰৰ ফলত ব্ৰিটিছ চৰকাৰৰ হাতত পৰে। ইতিমধ্যে বিদ্ৰোহীসকলে চৰকাৰী খাৰ ঘৰত জুই দি বিদ্ৰোহ আৰম্ভ কৰিলে। কিন্তু বিদ্ৰোহীসকল ব্ৰিটিছৰ হাতত ধৰা পৰিল। ধনঞ্জয় আৰু হৰকান্ত পলাই সাৰে আৰু বিদ্ৰোহীসকলৰ বিচাৰ হয়। বিচাৰত পিয়লি বৰফুকন আৰু জীউৰাম দুলীয়া বৰুৱা, ৰূপচান্দ কোঁৱৰ, দেউৰাম দিহিঙ্গীয়া ডেকা, বৌম চিংফৌ আৰু হৰনাথৰ ফাঁচীৰ ছকুম হৈছিল। উজনি অসমৰ পলিটিকেল এজেন্ট নিউভিলে এই বিচাৰৰ ৰায় কমিছনাৰ ডেভিদ স্কটলৈ পঠাইছিল। চেৰাপুঞ্জীত বহা কমিছনাৰ আদালতে কেৱল পিয়লি বৰফুকন আৰু জীউৰাম দুলীয়া বৰুৱাকহে মৃত্যুদণ্ড বিহে আৰু বাকী কেইজনক চৈধ্য বছৰকৈ নিৰ্বাসন দণ্ড দিয়া হয়। ১৮৩০ খ্ৰীষ্টাব্দৰ আগষ্ট মাহত শিৱসাগৰ পুখুৰীৰ পাৰত পিয়লি বৰফুকন আৰু জীউৰাম দুলীয়া বৰুৱাক ফাঁচী দিয়া হয়।

৫.৭.৩ গদাধৰৰ বিদ্ৰোহ :

গোমধৰৰ পিছত অভিজাত শ্ৰেণীটোৱে গদাধৰ নামে এজনক ৰজা পাতি ব্ৰিটিছ বিতাড়নৰ প্ৰচেষ্টা কৰিছিল। ব্ৰিটিছৰ বিৰুদ্ধে তেওঁলোকে মান ৰজাৰো সহায় লৈছিল। গদাধৰে অসম লাইট ইনফেণ্ট্ৰিৰ চুবেদাৰ ঝালিম সিংহক সহায়ৰ বাবে শদিয়াত লগ ধৰিছিল। ব্ৰিটিছ প্ৰভুভক্ত ঝালিমে সুযোগ বুজি গদাধৰক আটক কৰে। মান ৰজায়ে তেওঁক একো সহায় নকৰাৰ বাবে গদাধৰৰ বিদ্ৰোহ তাতে অন্ত পৰে।

৫.৮ ব্ৰিটিছৰ অসম দখল :

ডেভিড স্কটে বুজিছিল যে অসমীয়া লোকসকলে নিজৰ স্বাধীনতা হেৰুৱাব স্বেচ্ছাকৃত বিদ্রোহত নামিছে। সেয়ে তেওঁ কলিকতাত গৱৰ্ণৰ জেনেৰেল লৰ্ড বেণ্টিংকলৈ এটা প্ৰস্তাৱ আগবঢ়ালে যে আহোম বংশৰ কোনোবা কোঁৱৰ এজনক উজনি অসমৰ শাসনকৰ্তা পাতি বহুৰি কৰ আদায়ৰ বিনিময়ত ৰাজ্য শাসন কৰিবলৈ দিব লাগে। ইতিমধ্যে স্কটৰ মৃত্যু হোৱাত ৰবাৰ্টচন অসমৰ আয়ুক্ত হৈ আহে আৰু তেওঁ স্কটৰ প্ৰস্তাৱত অনুমোদন জনালে।

১৮৩৩ চনত ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পানিৰ হকে ৰবাৰ্টচনে পুৰন্দৰ সিংহৰ লগত গুৱাহাটীত এখন চুক্তি-পত্ৰত স্বাক্ষৰ কৰে। এই চুক্তি মতে মটক আৰু শদিয়া ৰাজ্যৰ বাহিৰে উজনি অসমখন পুৰন্দৰ সিংহক শাসন কৰিবলৈ দিয়া হৈছিল আৰু তাৰ বিনিময়ত ইংৰাজ কোম্পানিক বছৰি ৫০ হেজাৰ টকা কৰ শোধাবলৈ পুৰন্দৰ সিংহ বাধ্য হয়। তাৰোপৰি চুক্তি মতে পুৰন্দৰে উজনি অসমৰ ৰাজনৈতিক বিষয়া আৰু গৱৰ্ণৰ জেনেৰেলৰ এজেন্টে দিয়া উপদেশ মানি চলিব লাগিছিল। কিন্তু এইদৰে ৰাজপাট গ্ৰহণ কৰি পুৰন্দৰ সিংহই বিপদতহে পৰে। আহোমৰ পূৰ্বৰ পাইক প্ৰথা আৰু শাসন পদ্ধতি তেতিয়া সলনি হৈছিল। পাইক প্ৰথাৰ ঠাইত মাটিৰ খাজনা আৰু জনমূৰি কৰ দিয়াৰ নিয়ম হৈছিল। তদুপৰি উজনি অসম আছিল মান আক্ৰমণত বিধ্বস্ত অঞ্চল। সেই আক্ৰমণত উজনিৰ ৰাইজৰ কঁকাল ভাগি গৈছিল। সেয়ে পুৰন্দৰ সিংহই ব্ৰিটিছক কৰ দিয়াটো যিমান সহজ কাম হ'ব বুলি ভবা নাছিল। কৰ পৰিশোধৰ কাম সিমান সহজ নাছিল বাবেই প্ৰশাসনিক ক্ষেত্ৰতো পুৰন্দৰ সিংহ বিফল হৈছিল। ব্ৰিটিছে অনুসন্ধান চলাই দেখিছিল যে পুৰন্দৰে ভালদৰে শাসন চলাব পৰা নাছিল। দেশত কু-শাসন চলিছিল আৰু দুৰ্নীতিও বাঢ়িছিল। ইয়াৰ বাবে ৰাজহ সংগ্ৰহো যথেষ্ট কমিছিল। প্ৰজাসকল নিষ্পেষিত হৈছিল আৰু সৰহভাগ প্ৰজা তেওঁৰ শাসনৰ প্ৰতি বিতুষ্ট হৈছিল। প্ৰশাসনত শিথিলতাৰ প্ৰমাণ পাই ১৮৩৮ খ্ৰীষ্টাব্দত পুৰন্দৰ সিংহক সিংহাসনচ্যুত কৰা হ'ল। পুৰন্দৰক অৱসৰ ভাট্টা দি তেওঁৰ ৰাজ্য ব্ৰিটিছৰ পোনপটীয়া প্ৰশাসনৰ অধীনলৈ অনা হৈছিল।

৫.৮.০১ মটক ৰাজ্য দখল :

আহোম ৰজাই মোৱামৰীয়া বিদ্রোহৰ সমাধানসূত্ৰ হিচাপে উজনি অসমৰ বুঢ়ীদিহিং আৰু ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীৰ মাজৰ অঞ্চলটো মটক ৰাজ্য হিচাপে স্বীকৃতি দিছিল। ৰঙাগড়া নামৰ ঠাইখনেই আছিল মটকৰ ৰাজধানী। ১৮২৬ চনত হোৱা চুক্তি অনুযায়ী ইংৰাজসকলে এই অঞ্চলৰ শাসনকৰ্তা মটকৰ বৰ সেনাপতিক এই ৰাজ্যৰ শাসনভাৰ গতাই দিয়ে। মটক ৰাজ্যৰ ৰজা বৰ সেনাপতিৰ মৃত্যু হোৱাত তেওঁৰ দ্বিতীয় পুত্ৰ মাজু গোহাঁই সেই ৰাজ্যৰ অধিপতি হয়। পূৰ্বৰ চুক্তিৰ সময় শেষ হোৱাত ব্ৰিটিছে গোহাঁইৰ পৰা মটক ৰাজ্যৰ একাংশ দাবী কৰিছিল। মটক ৰজাৰ পৰা অধিক পৰিমাণৰ টকাও ব্ৰিটিছে দাবী কৰিছিল। ইয়াৰ ফলত দুয়োপক্ষৰ মাজত সংঘৰ্ষ হয় আৰু ব্ৰিটিছে মটক ৰাজ্য দখল কৰে। মটক ৰজাক বছৰি সাত হেজাৰ টকাৰ এটা অৱসৰ ভাট্টা দিয়া হৈছিল।

৫.৮.০২ খামতি ৰাজ্য দখল :

মানব আক্ৰমণৰ সময়ত শদিয়া অঞ্চলত বাস কৰা খামতিসকলক আগতে শাসন কৰা শদিয়াখোৱা গোহাঁইক ১৮২৬ চনত হোৱা চুক্তি অনুসৰি ইংৰাজসকলে শাসনভাৰ গতাই দিছিল। অৱশ্যে যদিও তেওঁ ইংৰাজক কোনো খাজনা দিব লগা নহৈছিল, সৈন্য আৰু পাইক যোগান ধৰিব লাগিছিল। ইংৰাজ চৰকাৰে এজন ৰাজনৈতিক বিষয়া সীমান্ত অঞ্চলত চকু ৰাখিবলৈ নিয়োগ কৰে। ১৮৩৫ খ্ৰীষ্টাব্দত শদিয়াখোৱা গোহাঁইৰ মৃত্যু হোৱাত তেওঁৰ পুত্ৰই সেই বাব গ্ৰহণ কৰে। সেই সময়তে খামতিসকলে মটক ৰাজ্যৰ এক খণ্ড ভূমি দাবী কৰিছিল। মটক আৰু খামতিৰ মাজত এইদৰে বিবাদ লগাত ব্ৰিটিছ পলিটিকেল এজেন্টে সেই বিবদমান অঞ্চলটো নিজৰ হাতলৈ নিয়াৰ প্ৰস্তাৱ আগবঢ়ায়। নতুন শদিয়াখোৱা গোহাঁয়ে এই প্ৰস্তাৱত অমান্তি হৈ সেই ভূ-খণ্ড দিবলৈ অস্বীকাৰ কৰাত শদিয়াখোৱা গোহাঁইৰ পদটিকে ব্ৰিটিছে উঠাই দিছিল। ব্ৰিটিছে খামতিৰ হাতত বন্দী অসমীয়া কেতবোৰ লোকক মুকলি কৰি দিছিল। ব্ৰিটিছৰ আগমনত এইদৰে খামতিসকল বিৰক্ত হৈছিল আৰু এদল বিক্ষুব্ধ খামতি লোকে শদিয়াৰ পলিটিকেল এজেন্টক হত্যা কৰিছিল। ইয়াৰ প্ৰতিক্ৰিয়া স্বৰূপে ব্ৰিটিছে খামতিসকলৰ বিৰুদ্ধে অভিযান চলাইছিল আৰু খামতি ৰাজ্য দখল কৰিছিল।

৫.৮.০৩ চিংফৌ ৰাজ্য দখল :

মটক ৰাজ্যৰ পূবত থকা ন-দিহিং আৰু টেঙাপানী নৈৰ মাজৰ সমভূমি অঞ্চলত চিংফৌসকল আছিল। চিংফৌৰ মুখীয়ালজনক গাম বোলা হৈছিল। গামসকলে ইংৰাজৰ বশ্যতা স্বীকাৰ কৰি চুক্তি-পত্ৰত চহী কৰাত সেই অঞ্চলটো ইংৰাজৰ তললৈ গ'ল। পূবৰ পৰা কোনো শত্ৰু অহাৰ গম পালে তেওঁলোকে ইংৰাজ চৰকাৰক জনাবলৈ মান্তি হৈছিল। ইয়াৰ পিছতো আহোম সম্প্ৰদায়ৰ ডা-ডাঙৰীয়া কিছুমানৰ উচটনিত চিংফৌসকলে ষড়যন্ত্ৰমূলকভাৱে বিদ্ৰোহী কাৰ্যত লিপ্ত হৈছিল। এই বতৰা পাই নিউভিলে পুনৰ চিংফৌসকলক দমন কৰিবলগীয়া হৈছিল।

৫.৮.০৪ খাচী পাহাৰ দখল :

ব্ৰিটিছে ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাৰ দখল লাভ কৰাৰ পিছত খাচী পাহাৰৰ মাজেৰে সুৰমা উপত্যকাৰ সৈতে এটা যোগসূত্ৰ স্থাপনৰ মানস কৰিছিল। ৰাণীৰ পৰা নংখৌৰ মাজেৰে এই পথ সাঁজিবলৈ খাচী চিয়েম তিৰং সিঙে অনুমতি দিছিল। কিন্তু পিছত পথ নিৰ্মাণ হ'লে তেওঁলোকৰ স্বাধীনতা খৰ্ব হোৱাৰ ইংগিত পাইছিল আৰু সেইবাবে খাচীৰ মুখীয়ালসকলে ইয়াৰ বিৰোধিতা কৰিছিল। ইতিমধ্যে তিৰং সিং আৰু ইংৰাজৰ মাজত সম্পৰ্কৰ অৱনতি ঘটিছিল। ৰাণী ৰাজ্যৰ বিৰুদ্ধে হোৱা যুদ্ধত তিৰং সিঙক ব্ৰিটিছে সহায় নকৰিলে, বৰঞ্চ ৰাণীৰ ৰজাকহে সহায় কৰিবলৈ তেওঁলোক প্ৰস্তুত হ'ল। ১৮২৯ খ্ৰীষ্টাব্দত তিৰং সিঙে খাচী সৈন্য-সামন্ত লৈ কোম্পানীৰ লোকৰ ওপৰত আক্ৰমণ চলায়। ১৮৩৩ চনলৈকে এইদৰে যুঁজ-বাগৰৰ পিছত খাচীসকল পৰাজিত হৈ আত্মসমৰ্পণ কৰিবলৈ বাধ্য হয় আৰু এনেকৈয়ে খাচী পাহাৰ ব্ৰিটিছৰ অধীনলৈ যায়।

৫.৮.০৫ জয়ন্তীয়া ৰাজ্য দখল :

যদিও জয়ন্তীয়া ৰাজ্যৰ ৰজা ৰাজেন্দ্ৰ সিংহই ব্ৰিটিছৰ লগত চুক্তি কৰি ৰাজনৈতিক সুসম্পৰ্ক স্থাপন কৰিছিল, মান আক্ৰমণৰ পৰৱৰ্তী কালত সৃষ্টি হোৱা অশান্ত বাতাবৰণৰ কালছোৱাত ব্ৰিটিছক আশা কৰা মতে সহায় কৰা নাছিল। জয়ন্তীয়াসকলে জয়ন্তীয়া পৰগণা সীমাইদি ব্ৰিটিছ অধিকৃত অঞ্চলত উপদ্ৰৱ কৰাৰ অভিযোগত ব্ৰিটিছে তেওঁলোকক ভাবুকি দিবলগীয়া হৈছিল। ১৮৩৫ চনত কেণ্টেইন লিষ্টাবে জয়ন্তীয়া ৰাজ্য দখল কৰে। এজন পলিটিকেল এজেণ্টে ব্ৰিটিছৰ হৈ জয়ন্তীয়া ৰাজ্যৰ প্ৰশাসনৰ তদাৰক কৰিছিল। জয়ন্তীয়া ৰজা ৰাজেন্দ্ৰ সিংহক চিলেটলৈ নিৰ্বাসন দিয়া হৈছিল।

৫.৮.০৬ গোভা ৰাজ্য দখল :

গোভা ৰাজ্য নগাঁৱৰ পশ্চিমত জয়ন্তীয়া ৰাজ্যৰ অধীনত অৱস্থিত আছিল। এজন স্থানীয় ৰজাই এই ৰাজ্য শাসন কৰিছিল। ১৮৩২ খ্ৰীষ্টাব্দত জয়ন্তীয়া ৰজাৰ নিৰ্দেশত তেওঁ চাৰিজন ব্ৰিটিছ লোকক আটক কৰি তাৰে তিনিজনক কালী গোসাঁনীৰ আগত বলি দিছিল। এজনে কোনোমতে পলাই আহিছিল। এই সংবাদ পোৱাত ব্ৰিটিছে জয়ন্তীয়া ৰজাক এনেধৰণৰ কাৰ্যকলাপৰ বাবে সতৰ্ক কৰি দিছিল। জয়ন্তীয়া ৰাজ্য দখল কৰাৰ পিছত ব্ৰিটিছে গোভা ৰাজ্যলৈকে তেওঁলোকৰ আধিপত্য বিস্তাৰ কৰিছিল।

৫.৮.০৭ কাছাৰ জিলা অধিকাৰ :

ইংৰাজসকলে গোবিন্দ চন্দ্ৰক আশ্ৰিত ৰজা হিচাপে কাছাৰ ৰাজ্যত ৰজা পাতিছিল। ১৮৩০ খ্ৰীষ্টাব্দত গোবিন্দ চন্দ্ৰৰ মৃত্যু হয়। তেওঁ নিঃসন্তান আছিল বাবে তেওঁৰ অবিহনে সেনাপতি তুলাৰামে সমগ্ৰ কাছাৰ অঞ্চল ব্ৰিটিছৰ পৰা দাবী কৰিছিল। কিন্তু ইংৰাজসকলে তুলাৰামক উত্তৰ কাছাৰৰ কৰতলীয়া শাসক হিচাপেহে স্বীকৃতি দিছিল। তুলাৰাম সেনাপতিৰ মৃত্যু হোৱাত তেওঁৰ দুই পুত্ৰ নকুল ৰাম বৰ্মন আৰু ব্ৰজনাথ বৰ্মনে পিতৃ ৰাজ্য শাসন কৰিছিল। দুয়ো ভাতৃৰ মাজত মিল নথকাৰ উপৰি পিছলৈ চুবুৰীয়া নগাৰ লগতো বিবাদ ঘটিছিল। সুযোগ বুজি ব্ৰিটিছে এইবাৰ কাছাৰৰ শাসন নিজৰ অধিকাৰলৈ আনে।

৫.৮.০৮ নগা পাহাৰ দখল :

ইংৰাজসকলে নগা ৰাজ্যত পোনপটীয়া শাসন চলাবলৈ ইচ্ছা কৰা নাছিল। নগাসকলে ওচৰ-চুবুৰীয়া মণিপুৰ, কাছাৰ ইত্যাদি লোকৰ লগত সংঘৰ্ষত লিপ্ত হৈছিল। পৰৱৰ্তী কালত ইংৰাজে নগা পাহাৰত অভিযান চলাই আঙ্গামী ৰাজ্য দখল কৰে। ইয়াৰ পিছত লঠা আৰু আও নগাসকলক ব্ৰিটিছে বশ কৰি নগা পাহাৰত ১৮৬৬ খ্ৰীষ্টাব্দত ব্ৰিটিছসকলে আধিপত্য বিস্তাৰ কৰিছিল। নগা ৰাজ্য নিজৰ পোনপটীয়া শাসনৰ অধীনলৈ অনা নাছিল। ইয়াৰ পিছতো নগা পাহাৰত ব্ৰিটিছে বহুবাৰ অভিযান চলাবলগীয়া হৈছিল।

৫.৮.০৯ গাৰো পাহাৰ দখল :

ব্ৰিটিছ প্ৰশাসনৰ আৰম্ভণিত গাৰো পাহাৰক গোৱালপাৰাৰ অংশ হিচাপে ধৰা হৈছিল। এই অঞ্চলৰ শান্তি-শৃংখলাৰ বাবে এজন বিশেষ অসামৰিক বিষয়াক নিযুক্তি দিয়া হৈছিল। গাৰো পাহাৰত ব্ৰিটিছসকলে ইতিমধ্যে জৰীপৰ কাম সমাধা কৰিছিল। প্ৰথম অৱস্থাত ব্ৰিটিছে

এই অঞ্চলৰ ভিতৰুৱা বিষয়ত হস্তক্ষেপ কৰা নাছিল। কিন্তু গাৰোসকলে নিয়মিতভাৱে কৰ-কাটল নিদিয়াত আৰু নামনিৰ লোকৰ সৈতে তেওঁলোকৰ প্ৰায়ে সংঘৰ্ষ হৈ থকাৰ তজ্জুহাতত ১৮৩৯ খ্ৰীষ্টাব্দত ব্ৰিটিছে গাৰো পাহাৰক এখন সুকীয়া জিলালৈ পৰিৱৰ্তন কৰি তুৱাত ইয়াৰ সদৰ স্থাপন কৰিছিল।

৫.৮.১০ লুচাই পাহাৰ দখল :

লুচাই বা মিজোসকলৰ লগত ইংৰাজসকলৰ প্ৰত্যক্ষ সম্পৰ্ক হয় কাছাৰ অধিকাৰৰ পিছত। লুচাইসকলেও ইংৰাজ অধিকৃত অঞ্চলত আহি উপদ্ৰৱ কৰিছিল। বাধ্য হৈ ইংৰাজ চৰকাৰে কেইবাটাও অভিযান পঠাই মিজোসকলক ইংৰাজৰ বশ্যতা স্বীকাৰ কৰিবলৈ বাধ্য কৰে। ইংৰাজ শাসনৰ প্ৰথমছোৱাত লুচাই পাহাৰৰ উত্তৰ ভাগ অসমৰ অধীনত আৰু দক্ষিণ ভাগ বংগদেশৰ অধীনত ৰখা হৈছিল। ১৮৯৮ চনত সমগ্ৰ লুচাই পাহাৰ অসমৰ লগত চামিল কৰি ইংৰাজ চৰকাৰৰ অধীনলৈ অনা হয়। ব্ৰিটিছে আইজল, লুংলে আদি ঠাইত সামৰিক চকী স্থাপন কৰিছিল।

এনেকৈয়ে পৰ্বত-ভৈয়াম সমন্বিতে অসমখন ইংৰাজৰ পোনপটীয়া শাসনৰ তললৈ যায়।

চিত্ৰ : ১৮২৮ খ্ৰীষ্টাব্দৰ গোমধৰ কোঁৱৰৰ ব্ৰিটিছৰ বিৰুদ্ধে সশস্ত্ৰ বিদ্রোহ।

মূল কথা

প্ৰথম অবস্থাত ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পানিৰ অসম নীতি সম্পৰ্কে অধ্যয়ন কৰিলে দেখা যায় যে পোন প্ৰথমে অসমৰ প্ৰতি কোম্পানিৰ বিশেষ আগ্ৰহ নাছিল। চন্দ্ৰকান্ত সিংহৰ দিনত মানসকলে অসম তিনিবাৰকৈ আক্ৰমণ কৰিছিল আৰু ৰজা আৰু ডা-ডাঙৰীয়াসকলে কোম্পানিৰ ৰাজ্যত আশ্ৰয় লৈছিল। এইসকল লোকক

মানসকলে তেওঁলোকৰ হাতত গতাই দিবলৈ দাবী জনাইছিল। ইংৰাজৰ মানসকলৰ লগত ভালেমান দিন ধৰি মনোমালিন্য ঘটিছিল। এই মানসকলৰ বিৰুদ্ধে লৰ্ড আমহাৰ্ষ্টে ১৮২৪ খ্ৰীষ্টাব্দত যুদ্ধ ঘোষণা কৰিছিল। ১৮২৪ খ্ৰীষ্টাব্দত কোম্পানি অধীকৃত চাহপুৰ অঞ্চলত সোমাই মানসকলে পতাকা উত্তোলন কৰিছিল। মানৰ দুয়োজন সেনাধ্যক্ষকে ইংৰাজে বন্দী কৰিছিল। সেই সময়ত মণিপুৰ, কাছাৰ আৰু জয়ন্তীয়া ৰাজ্যতো নানান ৰাজনৈতিক বিশৃংখলতাই দেখা দিছিল। সেয়ে কোম্পানিয়ে ঢাকা, গোৱালপাৰা হৈ ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাত প্ৰৱেশ কৰি অঞ্চলটোক মানসকলৰ হাতৰ পৰা ৰক্ষা কৰিবলৈ স্থিৰ কৰে। ইংৰাজে মণিপুৰ, জয়ন্তীয়া পাহাৰ, আৰাকান আদিলৈও সেনা পঠিয়াই প্ৰথম ইঙ্গ-বাৰ্মা যুদ্ধৰ পিছত যাণ্ডাবু সন্ধিৰ দ্বাৰা মানসকলৰ পৰা ব্ৰিটিছে অসমক ৰক্ষা কৰে। ইয়াৰ পিছতে তেওঁলোকে নিজে এই ৰাজ্যত তেওঁলোকৰ প্ৰশাসনৰ পাতনি মেলা দেখা গ'ল। এই সন্ধিৰ আগৰে পৰা মানসকলক বিতাৰিত কৰা অজুহাতত ব্ৰিটিছে প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰিছিল।

১৮২০ খ্ৰীষ্টাব্দত ডেভিদ স্কটক পূব সীমান্ত অঞ্চলৰ এজেন্ট হিচাপে গৱৰ্ণৰ জেনেৰেলে দায়িত্বভাৰ দিছিল। প্ৰশাসনিক সুবিধাৰ বাবে ব্ৰিটিছে অসমক উজনি অসম আৰু নামনি অসম দুটা খণ্ডত ভাগ কৰিছিল। কেণ্ডেইন নিউভিলে সহকাৰী এজেন্ট হোৱাৰ উপৰি উজনি অসম চোৱাচিতা কৰাৰ দায়িত্বভাৰ পালে।

এজন সুদক্ষ বিচক্ষণ শাসক হিচাপে খ্যাতি অৰ্জা স্কট অতি দূৰদৰ্শী আছিল। তেওঁ বুজিছিল যে অসমত পুৰণি শাসন ব্যৱস্থা আঁতৰাই হঠাতে নতুন ব্যৱস্থাৰ সৃষ্টি কৰিলেহে বিৰূপ প্ৰতিক্ৰিয়াৰ সৃষ্টি হ'ব। সেয়ে আহোম বিষয়াসকলক কেতবোৰ দায়িত্বপূৰ্ণ প্ৰশাসনিক দায়িত্ব দিছিল। মাটিৰ জোখ-মাখ কৰিবলৈ মেথিউজ নামৰ বিষয়াৰ নিযুক্তি দিয়া হৈছিল। বিচাৰৰ ক্ষেত্ৰত সু-ব্যৱস্থা কৰিছিল।

ৰবাৰ্টচন : ডেভিদ স্কটৰ পিছত ৰবাৰ্টচন এজন কৰ্মপটু বিষয়া আছিল। তেওঁ ৰাজহ, প্ৰশাসন আৰু বিচাৰ বিভাগীয় সংস্কাৰ কৰাইছিল।

মেজৰ জেনকিন্স : অসমৰ উন্নতিৰ বাবে চেষ্টা কৰা মেজৰ জেনকিন্স এজন উল্লেখযোগ্য বিষয়া। এই ৰাজ্যৰ চাহপাত, তেল, কয়লা উদ্যোগৰ বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত তেওঁৰ নাম সদায় জড়িত হৈ থাকিব। বাট-পথ, শিক্ষা আদি সকলো বিষয়ৰ উন্নতিৰ বাবে তেওঁ যথেষ্ট চেষ্টা কৰিছিল। অসমৰ স্থানীয় লোকৰ উন্নতি বিচাৰিছিল। ৰাজহ বিষয়ৰ বহু সংস্কাৰ কৰে। জেনকিন্সে নামনি অসমক গোৱালপাৰা, দৰং, কামৰূপ জিলাত বিভক্ত কৰিছিল। পিছলৈ পুৰন্দৰ সিংহক ৰাজ্যচ্যুত কৰি উজনি অসমক লৈ শিৱসাগৰ আৰু লক্ষীমপুৰ নামৰ দুখন জিলা গঠন কৰিছিল।

ব্ৰিটিছ বিৰোধী বিদ্ৰোহ : প্ৰথমে মানৰ অত্যাচাৰৰ পৰা দেশক মুক্ত কৰাৰ বাবে ইংৰাজসকলক অসমবাসীয়ে আদৰিছিল যদিও তেওঁলোকৰ অসম দখলৰ দুবছৰৰ পিছতে অসমত একেৰাহে তিনিটা বিদ্ৰোহ ব্ৰিটিছৰ শাসনৰ বিৰুদ্ধে সংঘটিত হয়। বিদ্ৰোহীসকল আছিল গোমধৰ কোঁৱৰ, গদাধৰ, ধনঞ্জয়, পিয়লি ফুকন, জীউৰাম দুলীয়া বৰুৱা আদি। পুৰন্দৰ সিংহক উজনিৰ আহোম ৰাজ্যৰ ৰজা পাতে তাৰ বিনিময়ত ইংৰাজক তেওঁ ৫০ হাজাৰ টকা বছৰি কৰ দিব লগা হৈছিল। কিন্তু পুৰন্দৰক কুশাসন আৰু কৰ দিব নোৱাৰাৰ দোষত ৰাজ্যচ্যুত কৰা হয় আৰু তেওঁক অৱসৰ ভাট্টা দিয়ে।

এনেকৈয়ে দেখা যায় যে ইংৰাজসকলে প্ৰথমতে সমগ্ৰ অসমখন নিজ শাসনৰ অধীনলৈ অনা নাছিল। তেওঁলোকে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ নামনি অঞ্চলটো নিজৰ শাসনৰ অধীনলৈ আনে আৰু বাকী অঞ্চলত চুক্তি অনুযায়ী স্থানীয় নেতা বা ৰজাসকলক শাসনৰ সুবিধা দিছিল। তাৰ বিনিময়ত শাসকসকলে ইংৰাজ সকলৰ মতে চলিছিল। ইয়াৰ পিছত দেখা গ'ল যে মটক, চিংফৌ, খামতি, কাছাৰ, জয়ন্তীয়া, খাচী, গোভা ৰাজ্য, গাৰোপাহাৰ, নগা পাহাৰ, লুচাই পাহাৰ আদিও পৰ্যায়ক্ৰমে নানা কাৰণত ব্ৰিটিছৰ লগত সংঘৰ্ষত লিপ্ত হয়। অৱশেষত পৰ্বত ভৈয়াম সমৰিতে ইংৰাজৰ শাসনৰ তললৈ যায়।

অ নু শী ল নী

গুৰু উত্তৰ বাছি উলিওৱা :

- ১। ব্ৰিটিছে জয়ন্তীয়া ৰাজ্যৰ ৰজা ৰাজেন্দ্ৰ সিংহ/গোবিন্দ চন্দ্ৰ/ তিৰং সিঙক চিলেটলৈ নিৰ্বাসন দিছিল।
- ২। অসমৰ শেষ আহোম ৰজা আছিল চন্দ্ৰকান্ত সিংহ / কমলেশ্বৰ সিংহ/পুৰন্দৰ সিংহ/যোগেশ্বৰ সিংহ।
- ৩। তিৰং সিং খাচী/মণিপুৰী/জয়ন্তীয়া দেশপ্ৰেমিক আছিল।

চমু উত্তৰৰ প্ৰশ্ন

- ১। গোবিন্দ চন্দ্ৰ কোন ৰাজ্যৰ ৰজা আছিল?
- ২। ডেভিদ স্কট কোন আছিল?
- ৩। ডেভিদ স্কটৰ পৰৱৰ্তী কমিছনাৰ কোন আছিল?
- ৪। তিৰং সিং কোন ৰাজ্যৰ চিয়েম আছিল?
- ৫। মটক ৰাজ্যৰ ৰজাৰ উপাধিটো কি আছিল?
- ৬। জেনকিন্সৰ পৰামৰ্শ অনুসৰি কোনে সিংহাসন হেৰুৱাইছিল?
- ৭। জেনকিন্সে নামনি অসমক কি কি জিলাত ভাগ কৰিছিল?
- ৮। ব্ৰিটিছে কাক পঞ্চাশ টকীয়া বৃত্তি দি কাছাৰ দখল কৰিছিল?

ৰচনা ধৰ্মী প্ৰশ্ন

- ১। ডেভিদ স্কটৰ ৰাজহ নীতি কেনে আছিল?
- ২। ডেভিদ স্কটৰ প্ৰশাসনৰ কালত বিচাৰৰ ক্ষেত্ৰত কেনে ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰা হৈছিল?
- ৩। ৰবাৰ্টচনৰ দিনৰ ৰাজহ ব্যৱস্থা কেনে ধৰণৰ আছিল।
- ৪। মেজৰ জেনকিন্সে অসমৰ বাবে কি কি কল্যাণমূলক আঁচনি গ্ৰহণ কৰিছিল?
- ৫। জেনকিন্সে কেনেকৈ অসমক বিভিন্ন জিলাত বিভক্ত কৰিছিল।
- ৬। তিৰং সিং কোন আছিল। তেওঁ কিয় ব্ৰিটিছৰ বিৰোধী হৈছিল?

চমুটোকা লিখা :

(১) তুলাৰাম সেনাপতি	(২) পুৰন্দৰ সিংহ	(৩) তিৰং সিং
(৪) গোমধৰ কোঁৱৰ	(৫) ব্ৰিটিছৰ চিংফৌ ৰাজ্য দখল	(৬) ব্ৰিটিছৰ জয়ন্তীয়া ৰাজ্য দখল।